

לסטארט-אפיסטים יש תפקיד חברתי

רבים מהיזמים הישראלים לא היו מצליחים ללא התנאים שסיפקה להם המדינה. ראוי שיזכרו זאת לפני שהם מפנים לה עורף ומעדיפים אקזיט על פני הקמת חברה מלאה

- 11:43
- 01.09.2014
- מאת: גיורא שלגי

שם התואר [START UP NATION](#) שניתן לישראל בעקבות הצמיחה המרשימה של תעשיית ההיי-טק, תרם לאשליה ולהתנהלות שגויה שהובילה אותנו למציאות מאכזבת. תעשיית ההיי-טק המקומית מראה סימנים של קיפאון, ולפיכך מתעוררת סכנת רגרסיה של כלל התעשייה, כולל ענפי הייצור של התעשיות המסורתיות הנמצאות בשרשרת האספקה של תעשיית ההיי-טק.

המעגל ההרסני מתחיל כאשר הצלחתם של יזמים מקומיים נמדדת בעיקר לפי גודל האקזיט והתמורה הכספית המתלווה אליו. התקשורת מעצימה סיפורים שכאלה, אליה מצטרפים פוליטיקאים, כולל ראש הממשלה, המתגאה בתואר START UP NATION בכל הזדמנות. השאלה, האם היזמים מקדמים רווחה בת קיימא של תושבי ישראל, אינה נשאלת בדרך כלל. במקרים בהם עולה ספק כי רווחה זו אינה מהותית מספיק, זוכה לדבר לתגובה מיידית של יזמים פופוליסטיים ואינטרסנטיים, השוללים זאת על הסף. כך אנחנו במו ידינו מעצימים את התופעה. בשעה שהנוהגים בקטר הפכו לסמלים הראויים לחיקוי, קטר ההיי-טק הישראלי נוסע לבד ומותיר את קרונוט הרכבת של יתר המשק הישראלי מאחור.

אנשי הסטארט-אפ היושבים בקטר, מהווים חלק קטן ממספר היושבים ברכבת. לצדם ברכבת נמצאים מקצוענים רבים אחרים, המייצגים טווח מיומנויות הכולל: אנשי ניהול, הנדסה, ייצור, לוגיסטיקה, שיווק, מכירה ושירות לקוחות, שתפקידם להפוך את הרעיון שפותח בסטארט-אפ, למוצר עם נוכחות מצליחה בשוק העולמי. בסופו של יום, כאשר מוצר מתגבש, מתבגר ונקלט בשוק, נוצרת סביבו מערכת תעשייתית מקומית המעסיקה לפחות 10 משרות מקומיות על כל אחד מחלוצי הדרך שעבדו בסטארט-אפ. אקזיט מוצלח אומנם יעשיר את היזם ואת המשקיעים, אך יותר רבים מאנשי המקצוע אלו ללא תעסוקה.

עובדי וילוסטי אחרי המכירה לקוואלקום
צילום: Chen de-Goede

אחת האשליות המתלוות לאקזיט היא הבטחת הרוכשים להשאיר בארץ את קבוצות הפיתוח, אך זהו מס שפתיים שלא יעמוד במבחן הזמן. חדשנות פורצת דרך אינה מסתיימת כאשר הסטארט-אפ משלים את פיתוח המוצר. על מנת שמוצר יבשיל ויגיע לשוק, נדרשים עוד תהליכי חדשנות, אך הפעם מדובר בתהליכים הדרגתיים, המזונים מאינטראקציה בין אנשי הפיתוח וההנדסה ובין האנשים האחראים על ייצור המוצר, שיווקו ומתן שירות. אנשי הייצור המתמקדים בקיטון עלויות ושיפור אמינות, אנשי השיווק הנחשפים למוצרים מתחרים ואנשי שרות הלקוחות המתמודדים עם "מחלות ילדות" המאפיינות מוצר חדש ומחייבות צעדי תיקון מידיים.

מערכת שכזו אינה יכולה להתנהל ביעילות כאשר קבוצת הפיתוח מנותקת גיאוגרפית מהחברה. זו מציאות עסקית ששום הנהלה שפויה לא תסכים להישען עליה, כך שדי בסימן קלוש של משבר כלכלי, פוליטי או ביטחוני או קושי אחר שהחברה נקלעת אליו כדי לגרום לחברות הגלובליות לקפל את פעילות הפיתוח המקומית, ולכנס אותה במקום אחר בעולם, קרוב יותר למטה החברה. כך, לא רק שאין רכבת מקומית, גם אנשי הפיתוח המצוינים היושבים בקטר עשויים להתפוגג.

להשלמת התמונה בנושא, יש להתייחס גם לקבוצות הפיתוח הישראליות הפועלות כשלוחות של חברות ענק בינלאומיות, כדוגמאת מיקרוסופט, ברודקום וגוגל. מרכזי פיתוח אלו עוסקים פריצות דרך ארוכות טווח בעלות ערך אסטרטגי עבור חברות אלו. מבחינה מקומית, חושפים מרכזי הפיתוח המוקמיים את אנשיהם לחזית הידע הטכנולוגי העולמי ולדפוס ניהול מתקדמים. מרכזי פיתוח אלו הם אומנם בתי ספר חשובים מהם צומחים יזמים מקומיים, אך לכשעצמם אינם בעלי תרומה חברתית המשפיעה גם על סביבה רחבה של עובדים.

בהינתן מצב בו שליש מעובדי הפיתוח בתעשייה מועסקים בקבוצות פיתוח של חברות בין לאומיות ושליש נוסף בתעשיית הסטארט-אפ, רק השליש הנותר עובד בחברות מקומיות מלאות. בזירה שכזו, בה כישרון רב מועסק בתעשיית הסטארט-אפים, הופכת תעשייה זו לגורם צמיחה מרכזי שאסור לוותר עליו. אך כדי לממש את הפוטנציאל הגלום בתעשייה זו יש להפנים את החשיבות האסטרטגית, הכלכלית, החברתית והביטחונית של סטארט-אפים ההופכים לחברות מקומיות מלאות, גם אם הן עוברות בסופו של דבר לבעלות זרה.

כדי לעודד יזמים מקומיים לבנות חברות מקומיות מלאות בעלות אופק ארוך טווח, יש לשנות את התפיסה הרווחת שמהללת אקזיטים. אין להציג סטארט-אפסטים שביצעו אקזיט, ולא הותירו אחריהם חברות מקומיות מלאות, כדמויות ראויות לחיקוי. מוכשרים ככל שיהיו, חלק גדול מהיזמים הישראליים שביצעו אקזיטים לא היו מגיעים לאן שהגיעו ללא התנאים שסיפקה להם המדינה הכוללים את מערכת החינוך, צה"ל והאקדמיה - ראוי שיזכרו זאת לפני שהם מפנים לה עורף.

לצד טיפול בנושא התדמיתי והתקשורתי ראוי כי הגופים הממסדיים בממשלה ובסקטור העסקי ישנו את גישתם. המדען הראשי של משרד הכלכלה מהווה זרוע לאומית האמורה לתמוך ברעיונות טכנולוגיים חדשים. ראוי שמבחן ההצלחה של השקעותיו ידגיש את תרומתן להגדלת הצמיחה. חיוני ליצור כלים פיננסיים שיסייעו לסטארט-אפים לחצות את "עמק המוות" בין הוכחת רעיון להתבססותו כמוצר חדש בשוק - בלתי סביר שסכומי עתק של הסכונות ציבוריים משרתים הרפתקאות בתחומי נדל"ן ופיננסים ללא יד מכוונת שתאזן את כללי המשחק.

תעשיית הסטארט-אפ נמצאת בצומת דרכים המעמידה בפנינו הזדמנות: לחולל תפנית שתהפוך מגמה לכיוון של צמיחה פנימית שתשפיע באופן חיובי על סביבה כלכלית וחברתית רחבה יותר, או להמשיך בהתנהלות הנוכחית המובילה אותנו בהדרגה לתואר הלא מחמיא - EXIT NATION.

הכותב הוא מנכ"ל רפאל לשעבר ועמית מחקר בכיר במוסד שמואל נאמן